

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Nucleus Coppensteinivus Conceptuum Prædicabilium In Dominicas Festaqve omnia per Annum

Coppenstein, Johann Andreas

Mogvntiæ, 1624

In Festo S. Nicolai Confessoris Et Episcopi. Homo quidam peregre
proficiscens vocavit seruos suos. Mat. 25.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-51556](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-51556)

Iesum. Idem protinus. Prou. 22. *Vidisti virum velocem in opere suo? Coram Regibus stabit. Remoram, (torpedinem, seu Echinem vocant alij, pisculum pusillum, qui onusta adhærescens navi vel maximæ, eam fit in cursu: Plin. l. 9. Aelian. li. 12.) hanc pestem excussit Andreas, & Apostoli: Ideo, vt nubes volant, & quasi columbæ ad fenestras. Ideo, ceu sancta illa animalia, Ezech. 1. ad impulsum spiritus ibant, in similitudine fulguris coruscantis. Et vt ibid. Rotæ eleuabuntur ad motionem spiritus, quia spiritus vita erat in rotis, viris vel inde perfectissimis.*

Qualis S. Andreas erat.

V. Vbicunq; Gal. 6. hanc Regulam secuti fuerint; Pax super illos. Pax crucis, inquam, Andreana. Quam referebat benedictio Iacob, manu dextra super Nephtalim, sinistra super Manassem concellatim positâ. Fuit autem Andreas de tribu Nephtalim; ad quem moriens Iacob ista: Genes. 49. *Nephtalim currus emissus, dans eloquia pulcritudinis. Qualia in omni Apostolatu suo Andreas.*

Hinc idem expeditus expeditis peccatis multos.

1. Vt ceruus erat, eum in velocitate sequendi. Nam tetigerat eum, Psal. 28. *Vox Domini, preparantis ceruos: Tum virtute spiritus; quo, vt cerui habitu è cauernis extrahunt serpentes, ac enecant; ibi adnotat S. Amb. Ita S. Andreas peccatores spiritu labiorum exciuit ad poenitentiam; vt mortui carni viuerent Deo.*

Traxitque eloquio, & exemplo ad salutem.

2. Eloquia item ipsius erant pulcritudinis. 1. Qualis colore, & odore Panthera; Plinio teste: cuius ab ore tanta fragrat odoris gratia, vt desertis cubilib. lae bruta excita trahantur 3. Talis ore Andreas erat: quia talis esse à Magistro vocante expertus didicerat. Vnde sponsa. Cant. 4. *Mel, & lac sub lingua tua. Et Petrus Ioan. 6. Verba enim vita aeterna habes.* 2. Ita Cete pisces odore trahit mari; 2. terra Monoce rotorem animantia vltro in Aegypto sequuntur; vt Aquas Nili, corbu ipsiusta-

tas, & à veneno purgatas, bibant. 3. Talis odore, cornu talis Christus & Andreas erat: vt, qui eos viderat, vel audisset; diceret: *Trabe me post te; curremus in adorem vnguentorum tuorum.*

Trahatur tribulationibus, curramus inspirationibus per odorem vnguentorum gratiæ, ad montes aromatum gloriæ aeternæ Amen.

IN FESTO S. NICOLAI CONFESSORIS ET EPISCOPI.

Homo quidam peregre proficiscens vocauit seruos suos, Mat. 25.

S. Iob. suæ contra obtractatores innocentiæ tuendæ causâ, opera sua bona commemorat: in hisce, misericordiæ præsertim. Iob. 29. *Oculus fui cæcus, pes claudus, & pater eram pauperum. cap. 31. Ab infantia creuit mecum miseratio. Ita S. Nicolaus.*

Nos de eo

- I. *Quantum malum, abuti donis Dei.*
- II. *Talenta à manu Dei accipienda, non ambienda.*
- III. *Talentorum abusus dire, iusteque punitur.*
- IV. *S. Nicolaum in vita & Episcopatu suis se absolutissimum.*

PARS I.

Quantum malum, abuti Donis Dei.

I. **N**ON donis carere Dei, sed iis abuti; noxam habet ingrati. Hinc cita exprobrat Dauidi Nathan, 2. Reg. 12. *Hæc dicit Dominus: Ego vncxi te in regem Isr. Ego erui te de manu Saul, & dedi tibi domum Domini tui, & vxores Domini tui in sinu tuo; dediq; tibi domum Isr. & Iuda. Et si pauca sunt ista, adijciã tibi multo maiora; 2. Ezech. c. 28. Lucifer o obiecit donoru abusum: Quomodo cecidisti, lucifer; qui mane oriebaris, in medio lapidum ignitorum ambulasti? 3. Apostolus apostatis à fide sic exprobrat. 2. Pet. 2. *Melius erat illis**

Donis De abuti probrosum est.

non co-

non cognoscere viam iustitie, quam post agnitio-
nem rectorum reuertitur.

Ac repro-
bium.

II. Si ut hinc, *Leu. 11.* est inter aues sacrifi-
cari ineptas: forte, quod alas habeat ingē-
tes nec tamen volitet; sed humi semper
gradiatur. Tales re. pbi. q. datus donis nō
vtuntur, aut abutuntur. 1. De iis, *Eccl. 6.* Est
& aliud malū, quod vidi sub sole: Vir, cui dedit
Deus diuitias & substantiam, & honorem; &
nihil deest anima sua ex omnib. quæ desiderat:
Nec tribuit ei potestatem, vt comedat ex eo: hoc
vanitas, & miseria magna est. 2. Ecce, talen-
rum in sudario serui nequā. 3. Bene Greg.
hom. 9. Cum crescunt dona, rationes quoque
crescunt donorum.

Et tremen-
dum malū.

Si ex omnia clam palamque dicta, fa-
ctaq; suorum palatinorum in commen-
taria, ceu Assuer^o faciebat, *Iudith 6.* adq;
rationes olim vocaret singulos; qui stre-
mor plariū foret? &c. Atqui nostra om-
nia data, accepta, cogitata, dicta, facta no-
tantur Deo. Nam *Exod.* vidit indutum li-
neis, aramentarium scriptoris ad renes
habentem, qui adnotat minutim huma-
na omnia. 3. Viditque *Ioa. Apoc. 20.* Aperti
sunt libri, & iudicati sunt mortui ex his, quæ
scriptæ erant in libris. 2. Et hodie *Matth. 25.*
Homo quidā peregre proficiscens notauit seruos
suos, &c. Et q's nō timeat difficiles ratios?

PARS II.

Talenta à manu Dei accipiuntur, nō ambiātur.

I. P. Arabolam *Orig. Chry. Hier. Beda, Euth.*

Theoph. Ambr. &c. exponunt de Chri-
sto in ascensione eunte peregre, datis an-
te donis, redituroque ad iudicium.

Talenta
qua.

Talenta varie exponuntur: 1. *S. Ambr.*
vult esse Rationem naturalem, & gratiā.
2. *Autor operis imperf. hom. 55.* Esse officia &
honores sacros & laicos. 3. *S. Hier. Beda:* Ef-
se sensus & naturæ facultates. 4. *Iustin. O-
rig. Hil. Chryf. Theophy.* Esse Euangelium
per data talenta prædicandum.

5. *Alj.* Esse gratias omnes, seu gratū fa-
ciētes, seu gratis datas: Quibus nō omnes

similiter cooperantur. *Aenota hic:* Domi-
num omnes vocasse seruos; delegisse ex
his paucos ad danda eis talenta. 2. Nemi-
nem se vltro ingessisse, vt plerique hodie
ad sacra & secularia se intrudunt ambi-
tiose, &c. Ideo nec veri sunt serui IESV
Christi, quia nō de manu eius accipiunt.
1. *Zebedeides* hic impingebant: ideo au-
diunt, *Matth. 10.* Nescitis, quid petatis. 2. *Heb.*
5. Nec enim quisquam sibi assumit honorem,
sed qui vocatur à Deo, tanquam *Aaron.*

Ethnicis ipsis ambitio fuit exosa. 1. Ideo
Traianus, indicaturus se nullo ambitu
adisse imperium, numisma cudit tale: à
dexteris nomen eius, à sinistris Iouem re-
forebat offerētem ei sceptrum per *Aqui-
lam.* 2. Ideo Romani aquilam in vexillis
præferēbant, in signum à Ioue dari hono-
res, aquila ministrante.

Quo magis nos à Deo expectamus o-
mnia. Hoc tutum, beatū: aliud est regnū.
Nonne, Psal. 117. Lapidem quem reprobauerunt
edificantes, hic factus est in caput anguli? A Do-
mino factum est istud, & est mirab. in oc. nostris.
Ita etiam nūc euehit Deus, quos deprimat
mundus *Aarones, Moyses, Iosephos, &c.*

II. Ideo vocauit seruos, tradidit eis talenta.
Quid cōducatur nobis ipse nouit, nescimus
nos. 1. *Eccl. 23.* Oculi Domini multo lucidiores
sunt super solem, circumspicientes omnes vias
hominū, & profundū abyssi cogitationū, intē-
tionū, &c. Homo nescit, q̄ sint in seipso. 2.
Ideo *Delphicū* Nosce teipsum, & stude nosse.

Peregrini hic vias im̄ incognitas: Vtere
Duce Deo. 1. *Sæpe enim Prou. 4.* Est via, via,
que videtur homini iusta, nouissima autem eius
ducunt ad mortem. 2. *Tobias* Euangelo v-
sus, *Tob. 10.* Meduxit, & reduxit saluum. At
Magnus Testamenti Angelus Christus est, qui
omnibus in actionibus nostris esse dux
amat. 3. *Tantum ora, Psal. 24.* Vias tuas Do-
mine demonstra mibi præceptorum, & se-
mitas tuas Consilio edoce me.

Dominum prius consule, dein statum

Rr deli-

*Deum con-
sule sin-
male tibi.*

*Exemplo
sape.*

dilige; delectū dilige. S nsecus. 1. Isa. 57.
Opera tua non proderunt tibi; cum clamaueris,
liberent te congregati tui: Et omnes eos auferet
ventus. 2. Oic. 8. Proiecit Israel bonum, inimicus
persequetur eum. Ipsi regnauerunt, & non ex me:
Principes extiterunt, & nō cognoui.
3. De talibus 1. Mach. 5. Iosephus & Azarias
audientes magnalia Iude & Ionathas, dixerunt:
Faciamus & ipsi nobis nomen & eamus, pugnemus
aduersus gentes, existimantes fortiter se facturos:
sed fugati cum plaga magna. Causa: Ipsi autem non
erant de semine virorum, per quos salus facta est
in Isr.

PARS III.

Talentorum abusus dire iusteque punitur.

*Bene, viē-
tibus bene.*

I. Vocauit seruos, &c. ad duo, ad Accipere
talenta, & Negotari in eis. Sat de isto, de hoc pauca.
1. De vsu accepti sic Apost. 2. Cor. 6. Adiuuantes
vos exhortamur; ne in vacuū gratiam Dei recipiatis.
2. Nam Pl. 23. Quis ascendet in montem Domini;
aut quis stabit in loco sancto eius? Respondet:
Innocens manibus, & mundo corde, qui non accepit
in vano animam suam, &c. 3. Talis negotiator erat
Iacob, Gen. 30. in domo Laban: Cui exprobrat ille
iuste: Modicum habuisti ante, quam venirem ad te;
& nunc diues effectus es, benedixitque tibi Deus
ad introitum meum.

*Male, viē-
tibus male.
Exempla.*

II. Tradidit illis bona sua. Vx ab utentibus
male. 1. Pont. Max. pramonebatur: Exod. 28.
Vestietur tunica cū tintinnabulis Aaron in officio
ministerij; vt audiat sonitus, quando ingreditur,
& egreditur Sanctuariū in cōspectu Domini:
Hoc donū: pœna ista: Et nō morietur, q. d. Sin'
moriatur. Vestis, est charitas; tintinnabula, sunt
gratiarum ac virtutū dona; quę semper sonare vult
Dominus.

2. Quę arborum par Babylonicę Nabuchodonosoris?
Et tamen vox cœlo facta: Succidite arborem,
& pracidite ramos eius, excutite folia, & dispergite
fructus. Dan. 4. Ecce cur? Quia vescebatur ex
ea omnis caro: nō homo, nō Deus: sed bestię.
O abusum tot tātorūq; donorū! Iuste succisa est. Nā Mat. 3.

Luc. 3. Omnis arbor, que nō facit fructū bonū,
excidetur, & in ignē mittetur. Audite Prælatus:
audiat omnishomo & exhorrescat. 3. Mat. 13.
Nōne bonū semē seminasti in agro tuos, vnde ergo
habet Zizania? querebat admirās feru. Quid à te
requirit De? à quo bona tanta recepisti; & tāta
rependis mala? Mā dabit seruis, vt zizanosū
mittat in Orcū.
4. Absalon ex capillis eximius se efferebat,
2. Reg. 14. ideo facti sunt ipsi in laqueū ad
mortem. O mundicola comtuli, & crispatuli
exemplum temnitis?

Discite iustitiā moniti non temnere Numen.
5. Hebrai spolia aegyptiaca auri cōtulerūt ad
vitulinum idoli; & dira morte luerūt. Heu
quot hodie colūt idola & comūt ex bonis
Ecclesię? scorta, canes, eg &c.

PARS IV.

S. Nicolaus in vita & Episcopatu fuit absolutissimus.

I. Bene donis vsus S. Nicolaus est: Ideo bene
ei accinit Ecclesia, Mat. 25. Eugē serue bone &
fidelis, quia in pauca fusti fidelis, super multa
te constituam. Sed cum virtutū succū cū lacte
matris imbibit: Vnde, Tir. 2. Sobrie iuste &
pie vixit in hoc seculo: 1. Sobrie puer: ter enim
quaque hebdomada ab vberibus abstinebat. 1. Thr. 3.
Bonum est viro, cum porcauerit iugum Domini
ab adolescentia sua. 2. Etenim Isa. 28. Quem
docebit scientiam? Ablactatos à lacte, auulsos
ab vberibus. Hoc S. Nicolaus didicit infans
S. Spiritus instinctu. 3. Domine nunc scio,
quia ex ore infantum & lactentium perfecisti
laudem tuam.

Iuste vixit vir, dando cuique suum; Eleemosynas pauperibus.
1. Quo factus est Pauper pauperum. 2. Attendens,
Matth. 6. ne iustitiam suam faceret coram
hominibus. 3. Cum ergo facis eleemosynam, noli
tuba canere.

4. Scytale serpens non exit cœuena, nisi
expulsus: hinc ab eo, ignotam viuendi
rationem habente, literę hieroglyphicę quædā
dictę sunt Scytale. Exuuias quot-

*S. Nic. in
fania se-
bria.*

*Virili et
elemoly-
naria.*

quorannis ponit in solstitio brumali, non in aestu, more caeterorum serpentum; Et iis calor inest tantus, vt agricolae manus hyeme calefaciant pugno conclusis. Ita eleemofinarius seruet eleemosyna conditiones. 1. Sit secreta. Matth. 6. *Te faciente eleem. nesciat sinistra tua, quid faciat dextera.* 2. Fiat, cum necessaria est tempore oportuno: non expectando vltimum articulum. Vt S. Nic. clam stipem suggerebat.

Benium Episcopale.

3. *Pie vixit Senex.* Nam factus Episcopus, meram deuotione spirabat verbis, factis. 1. In Conc. Nicano Arianos refutans S. Trinitatem defendit & naturali ratione: arrepto latere dicens: tria in hoc diuersa sunt: aqua, argilla, igni constat; & non nisi vnus est later. Ita S. Trinitas, &c. 2. Episcopale dignitate expleuit, & collustrauit virtutum & exemplorum copia & praestantia. Huc vigilantia utebatur: vt Iacob Gen. 31. *Diu noctu astu vtebar & gelu fugiebat, somnus ab oculis.*

Tria in Pralato necessaria.

II. Istud Prou. 10. S. Beda ibid. sic exponit: Tria sunt, quae bene gradiuntur: Leo fortissimus bestiarum. 1. Seruator Iesus; Gallus succinctus lumbos suos. 1. Praedicator doctus: Et aries: 1. ordo Sacerdotalis, qui plebi praere debet. *Nec est Rex qui resistat ei.* 1. in hoc robur Ecclesiae positum est. Atque tunc Praelatus bene graditur, cum in eo est leonina generositas, ouina innocetia, vigilantia galli.

Sit vigilans.

De vigilantia, 1. Leu. 2. *Si caecus si claudus, si fracta manu; non accedet ad ministerium altaris.* 1. Somnolentus, piger, non operosus ad exemplum. 2. Zach. 11. *Opastor, & idolum, derelinquens gregem!* Idola oculos habent, & non vident: Ita habentes ingenium, scientiam, doctesque requisitas; at non vtentes in bonum gregis.

No sit idolum.

3. Vigilantia sic praecipitur Leu. 8. *Die ac nocte manebitis in tabernaculo, obseruantes custodias Domini:* Sub poena, *Ne moriamini, id est, ait Glossa: in prosperitate & aduersitate manebitis in seruitio Domini.*

No moriamini.

4. Iuda prodicionem adornante, indi-

cto seruatori bello, Ecclesia ad angustia redacta, dormies Petrus arguitur, Mar. 27. *Simone, non potuisti vna hora vigilare mecum!* Dormitor nomine praelati indignus ceteretur: sed vti vulgo nominabatur ante vocacionem: Antilitites sunt Ecclesiae excubitores. Isa. 62. *super muros suos Ierusalem constitui custodes; tota die ac nocte in perpetuum non tacebunt.*

Sed sit Cherubinus.

Quare sicut Ezech. 1. Cherubinus scribitur habuisse facies 4. Hominis, bouis, leonis & aquilae; ac proinde 8. oculos: Ita praelatos oportet pollere leonina generositate, bouina laborum constantia, humana clemetia, aquilina perspicacia. Omnia in vno fuere S. Nicolao cherubino.

Episc. sit misericors.

III. Misericordiam in agere praestabat eximie. Omnino Pl. 111. *Dispersit, dedit pauperibus; iustitia eius manet in saeculum.* 1. Tales esse Episcopos oportere: Salomonum docet: in quo, 3. Reg. 6. duo stabant Cherubini oleagini; non aurei: Olea Symbolum misericordiae est. Vbi ianuam respectabant, vt excubitores. 2. Moses quoque, Exod. 25. in Tabernaculo duos statuere. Dei iussu, galis Propitiatorum obumbrabat: Iudicio, praesules inter miserorum esse protectores debere.

Sit ceterum mundi.

IV. Ceterum mundi in S. Nic. emittit, cum illustri humilitate, & metis in recollectione. Hinc in epulis sobrietas, in splendore mediocritas, in copia omnium priuata inopia viro. 1. Templi Salomonis, 3. Reg. 7. Tabernaculi, Exod. 25. Moyse columbae fuerunt cedrinae & aeneae; non aureae: cum caetera ex auro constarent. Ita praelati non sint pecuniosi sibi, sed a vitio corrupti, vt cedrus; exemplis & moribus solidi ac sonori; vt aes.

Sap. 8. Traditur Pont. Max. in talari torum mundum gestare depictum, & nudipeditum operari sacris. Ita Praelati orient pro toto mundo; & tamen affectu ad mundum sine nudi: degant, Luc. 22. *sine sacculo sine pera, sine calceamentis.* 2. Cor. 6. *Tanquam nihil habentes, & omnia possidentes.* Pl. 61. *Dimitte si affluat,*

Erseruator mundi.

Rr 2 nolite

nolite cor apponere. Nil in bono Episcopo desideratur, quod in S. Nicolao non fuerit eximium.

DE S. NICOLAO EPISCOPO
ET CONFESSORE.

Suppleuit Eucleator.

*Homo quidam peregre proficiscens,
vocaui seruos suos & tradidit
illis bona sua. Matt. 25.*

GEN. 1. In principio creauit Deum celum & terram: & sua cuique dona ac munia assignauit. Caelo dedit luminaria; qua diuidant diem, & noctem, & sint insignia, & tempora, & dies, & annos. Terrae dedit herbam, facientem semen: dedit & lignum, faciens fructum iuxta genus suum. Aquae dedit reptile & volatile: benedixitque eis dicens: re-scite & multiplicamini. Homini subiecit omnia: singulatim vero dedit paradisu[m] ut operaretur, & custodiret eum. Qui creata diuisit singula; singulis quoque indidit, quo lucrum ex sese multiplicationis proferrēt. Ita dona dedit hominibus Idem: repetetque cum lucro: teste hic parabola, Diuoque Nicolao, seruo fideli, supra multa constituto.

Quare nos

- II. De diuersitate donorum Dei generatim.
- II. De eadem singulatim.
- III. De talentis serui boni S. Nicolai.
- IV. Quae miraculosa ipsi, aut ab ipso euenerent, seu lucra talenti.
- V. De Patriarchicis S. Nicolai talentis.
- VI. De Prophetis eiusdem talentis.
- VII. De Apostolicis Viri sancti talentis.
- VIII. De olei talento, S. Nicolai per oratio.

PARS I.

De diuersitate donorum Dei generatim & datorum, & usurpatorum.

*Christus
est peregrinus
nobis,*

I. *H*omo peregre proficiscens; ait Chry. ho. 53. Imperf. Est is qui caelos sua vir-

tute triumphator ascendit. Ioan. 3. Nemo autem ascendit in caelum, nisi qui descendit de caelo. Filius hominis. 2. Et is hic peregrinus erat: Qualis euntibus in Emaus uisus est. Vnde Ier. 1. Quare futurus es quasi colonus in terra, & quasi viator declinans ad manendum. 3. Nos quoque quia, 2. Cor. 5. Dum sumus in corpore, peregrinamur a Domino: ideo ipsum degere a nobis peregre arbitramur.

Interim ex dono ipsius, & arbitrio, 1. Corin. 12. Diuisiones gratiarum sunt. Et haec aequissimae; etsi non aequales. Nam, E. phes. 4. Unicuique nostrum data est gratia, secundum mensuram donationis Christi.

1. Dedit ipse. Accipe a Domino, non furripe. De ille tibi statum, opes, & c. non tute finge tibi. Hebr. 5. Nemo assumit sibi honorem; sed qui uocatur a Deo, tanquam Aaron. Ioan. 15. Non vos me elegistis; sed ego elegi vos; & posui ut eatis.

Deus quod dederit, id conuenit. 1. Quia, Eccles. 23. Oculi Domini multo plus lucidiores sunt super solem, circumspicientes omnes uias hominum. At uero, Prou. 14. & 16. est uia, quae uidetur homini iusta; nouissima autem eius ducunt ad mortem. Ideo in optione omnis homo mendax fallitur: at solus Deus uerax nec falli potest, nec fallere.

2. Quia quod dat Deus, id incrementat quoque, & fortunat in aduersis. Vt, Moyses elegit, Exod. 2. ideo & prosperauit. Secus, qui se ingerunt. Ose. 8. Ipsi regnauerunt, & non ex me: principes extiterunt, & non cognoui. 3. Ita decreuerat Deus liberare Israel per Machabaeos: quos & felicitauit. Ioseph & Azarias dixerunt: 1. Mach. 5. Faciamus & ipsi nobis nomen, & eamus, & pugnemus. & c. Sed fugati sunt cum plaga magna. Quia, ipsi non erant de semine uirorum illorum, per quos salus facta est. Non iis datum erat a Deo: sed ipsi arrogarant sibi.

Quare, qui suo arbitrio & auspicio magis, quam Dei vitam instituunt, aut aliud quid gerunt; iis Deus quasi subsanans

*Nosque ab
illo.*

*Ipsius
dare dona
non nostrum
eligere.*

*Quia scilicet
dare con-
uenientia.*

*Et data se-
cundat.*